

10. Суславичус А.И. Влияние социальных условий на формирование социальных установок и установок к себе лиц со зрительными дефектами: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. псих. наук: 09.00.10 / А.И. Суславичус. – Л., 1978. – 16 с.
11. Hunt N., Marshall K. Exceptional Children and Youth /An Introduction to Special Education. – New York: Houghton Mifflin Company, 2005. - 516 p.
12. Феномен эгоцентризма у подростков-инвалидов / Л.Ф. Обухова, Т.В. Рябова, М.Н. Гуслова, Т.К. Стуре // Вопросы психологии. – 2001. – №3. – С.40-48.
13. Кліманська М.Б. Психологічні чинники схильності молоді до соціального утриманства: автореф. дис. на здобуття вченого ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія» / М.Б. Кліманська - К., 2007. - 16 с.
14. Ермаков В.П. Профессиональная ориентация учащихся с нарушениями зрения: Медицина, психология, педагогика: Пособие для учителя / Ермаков Виталий [Под ред. В.И. Селиверстова]. - М: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. - 176 с.

УДК 378.147:070(477)

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ОСВІТИ

Костюк В.В., к. пед. н., доцент

Запорізький національний університет

Порушуються питання професійної підготовки журналістів. Розглядаються основні напрями функціонування сучасної журналістської освіти, специфіка педагогічного процесу на факультеті журналістики.

Ключові слова: журналістська освіта професійна підготовка, педагогічний процес, творчий потенціал, філософія освіти, морально-духовні якості, професіоналізм.

Костюк В.В. ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ЖУРНАЛИСТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ / Запорожский национальный университет, Украина.

Рассматриваются вопросы профессиональной подготовки журналистов. Анализируются основные направления функционирования современного журналистского образования, специфика педагогического процесса на факультете журналистики.

Ключевые слова: журналистское образование, профессиональная подготовка, педагогический процесс, творческий потенциал, философия образования, морально-духовные качества, профессионализм.

Kostjuk V.V. THE PROBLEMS OF THE MODERN JOURNALISM EDUCATION/ Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The article is dedicated to the problem of professional learning of journalists. The main streams such as functioning of the modern journalism education, the specification of pedagogical process on the journalism department have been analyzed in the research.

Key words: journalism education, professional learning, pedagogical process, creative potential, the philosophy of education, moral peculiarities, professionalism.

Актуальність. Із безлічі проблем нинішнього журналістського життя варто виділити одну, можливо, найважливішу – проблему журналістської освіти.

Нині в Україні склалася парадоксальна ситуація: у той час, коли щодня збільшується кількість газет, журналів, у тому числі Інтернет-видань, теле- і радіокомпаній, катастрофічно не вистачає професійно грамотних репортерів, аналітиків, ведучих програм тощо. У зв'язку з цим надзвичайно гостро постає проблема щодо змісту й технологій професійної підготовки майбутніх працівників мас-медіа.

Вирішенню цього важливого завдання присвячено чимало наукових праць. У них відзначається, що поява на карті світу України як окремої держави стала причиною змін у системі журналістської освіти. Однак за останні п'ятнадцять років у нашій державі не створено теорії журналістської освіти, яка б обґрунтувала її функціонування і розвиток в умовах інформаційного суспільства та ринкової економіки. Саме тому „журналістська освіта XXI століття стоїть на роздоріжжі. Куди піти? По шляху модернізації технологій викладання чи по шляху пошуку нових ідей та теоретично-методологічного обґрунтування свого розвитку?” [5, 6].

Вибір теми дослідження тісно пов'язаний з основними напрямками наукових пошуків методів, технологій і обумовлюється виробленням нових і практичним застосуванням вже існуючих підходів до організації журналістської освіти.

Проблемою професійної підготовки журналістів у вищих навчальних закладах займаються такі вчені: В.Демченко, С.Квіт, В.Лизанчук, В.Різун, Н.Сидоренко, Є. Федченко та інші.

За нашим переконанням, успішне вирішення проблем організації професійної журналістської освіти неможливе, якщо воно буде базуватися на вимогах її відповідності тільки характеру професійної діяльності майбутнього фахівця. Підвищення якості освіти «має бути спрямоване на реалізацію подальших кроків з імплементації норм Болонського процесу зі збереженням і розвитком традицій та найкращих досягнень української освіти, національної духовної культури» [4]. За нашим переконанням, такий підхід до організації професійної освіти поєднує у собі інтереси особистості та інтереси суспільства.

Виходячи з потреб нашого дослідження, є необхідність конкретизації та осмислення організації системи журналістської освіти в Україні. *Мета* цієї статті полягає у визначенні основних аспектів професійної підготовки творчих працівників мас-медіа.

Нині в Україні співіснують два основні напрями у професійній журналістській освіті – теоретичний (науковий) і практичний. Перший реалізується у формі класичної моделі, яка передбачає п'ятирічний термін підготовки журналістів – практиків на відповідних факультетах чи відділеннях вищих навчальних закладів. (Інститут журналістики КНУ ім. Т.Г.Шевченка, факультети журналістики Львівського, Дніпропетровського, Запорізького національних університетів, відділення журналістики при факультетах Харківського, Одеського національних університетів тощо).

Зразком другої моделі є Могилянська школа журналістики при Києво-Могилянській академії. Це магістерська програма, яка бере на дворічне навчання студентів із різними базовими спеціальностями, іноді жодним чином не пов'язаних із журналістикою.

Кожен із напрямів має свою філософію освіти, згідно з якою створено навчальні плани, здійснено підбір викладачів, підготовлено відповідну матеріальну базу.

На нашу думку, в інформаційну епоху варто говорити про необхідність і перспективність різних форм професійної освіти. Нині на часі питання не чому вчити, а як вчити. У цій ситуації варто говорити про методику викладання, атмосферу спілкування на факультеті. Усе це включає в себе таке складнодинамічне утворення як педагогіка журналістики. Педагогіка, як відомо, – це наука про навчання та виховання. Як свідчить життя, педагогіка журналістики – це постійні дискусії, пошук істини стосовно того, яким повинен бути процес підготовки майбутнього медійника. Вважаємо, що навчально-виховний процес на факультеті журналістики відповідатиме сучасним вимогам, якщо він буде не тільки давати знання і формувати вміння, а здатний створити таку атмосферу, яка програмуватиме поведінку особистості майбутнього газетяра, радієвця чи телевізійника на творчу діяльність. Причому творчу діяльність не тільки у професійній ситуації, а й у будь-якій життєвій.

Нині маємо неоднозначність у поглядах стосовно творчого характеру журналістської діяльності. Ми вважаємо, що масмедійна діяльність поєднує у собі ознаки як рутинної, ремісничої роботи, так і творчої. Як відомо, творчий характер журналістської праці закріплено у ст.1 „Поняття і терміни ” Закону України „Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, згідно з якою журналіст – це творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації [2, 139]. Подібне визначення дано статтею 21 Закону України „Про інформаційні агентства” [3, 162].

Яким же мусить бути педагогічний процес на факультеті журналістики?

На нашу думку, можна виділити цілий ряд умов повноцінного педагогічного процесу, направлено на підготовку журналіста:

– здатність виявити і привести в рух творчий потенціал студентів та викладачів. Це можливо при умові суб'єктно-суб'єктного навчального процесу, який забезпечує застосування таких прийомів і засобів, що встановлюють психологічно сприятливі стосунки з метою творчого самовиявлення особистості майбутнього журналіста. Реалізувати такі завдання здатний лише педагог - професіонал, для якого характерні професійна компетентність і загальна культура;

– морально-психологічний клімат. Професіоналізм журналіста не може бути неморальним Для такого процесу характерним є визнання людини як найвищої цінності. Журналістика – це професія, що заснована на відносинах „людина - людина”, тому діяльність журналіста не можна розглядати відокремлено від його особистих якостей, загальноприйнятих норм поведінки, знання основ педагогіки, психологічних аспектів спілкування в системі „журналіст – людина як джерело інформації”, „журналіст –

людина як аудиторія інформації”. Саме тому усвідомлення студентами того, що журналістика – це завжди двоє, має відбутись на біологічному рівні.

Аналіз реальної журналістської практики переконує нас у тому, що абсолютна більшість засобів масової інформації в Україні адресовані незрозуміло кому, у них немає поваги до Людини (як до тієї, про яку говориться у матеріалах, так і до тієї, до якої вони звернені). Чи не тому й до цього часу ми не маємо видань, які можна назвати загальнонаціональними. І причина тут не в тому, що ті, хто там працює, недостатньо володіють журналістськими технологіями, якими, як ми знаємо, можна скористатися не тільки для забезпечення соціуму об’єктивною інформацією. Навчання професії неодмінно передбачає опанування технологій – без цього годі й говорити про професійну освіту. Однак, якщо ми сформуємо майбутнього журналіста як особистість, то на основі засвоєного він сам обере собі технології. Перефразовуючи думку академіка В.П.Андрущенка [1, 15] щодо морально – духовних якостей сучасного фахівця, підсумуємо: технологічно підготовлений журналіст може ввійти в життя „злим генієм”, який цинічно зневажає все, що не стосується його вузько спрямованої професії. Ці якості складають основу соціального капіталу суспільства. Тому „ професійна освіта є не просто передачею певних фактів, знань та методик. Це також процес навчання моральним нормам, завдяки яким професійні стандарти є вищими за власні інтереси професіонала. Це і є свого роду визначенням професіоналізму” [6];

– науково-дослідницька робота на кафедрах. Написання рефератів, курсових, дипломних робіт, участь у роботі наукових семінарів, конференцій не тільки розширює теоретичний кругозір та ерудицію, формує науковий світогляд, а й розвиває творче мислення та індивідуальні здібності, вкрай необхідні майбутньому журналісту.

– соціальний оптимізм. Вищий навчальний заклад покликаний бути носієм соціальної віри, яка складає основу соціальної позиції журналіста. ЗМІ тоді повноцінно виконуватимуть покладені на них функції, якщо будуть носіями соціальної віри. При відсутності цього годі говорити і про журналістику і про журналістську освіту;

Реалізація вказаного вище можлива при умові визначення і здійснення шляхів покращення навчально-виховного процесу на факультеті. Серед основних шляхів його покращення виділяємо такі:

– впровадження нових форм навчання (лекція-діалог, дидактичні ігри, професійні дискусії, тренінги, створення ситуації для відпрацювання вправ, які формують уміння і навички, необхідні журналісту, тощо.);

– організація творчих майстерень із залученням до цієї справи журналістів-практиків;

– організація усіх підрозділів факультету та університету (кафедр, лабораторій, засобів масової інформації навчального закладу) у єдину навчально-виробничу мережу, кінцевим результатом яких можуть бути сторінка у газеті, програма на радіо чи телебаченні тощо;

– постійні практики (як з відривом, так і без відриву від навчання);

– творча співпраця навчальних закладів міста, регіону, держави, які готують журналістів, з метою проведення спільних конкурсів, змагань, олімпіад;

– активізація позааудиторної роботи. Позанавчальна діяльність студента приховує в собі той потенціал, який сприяє якнайповнішому розкриттю творчих можливостей студента. Діяльність в органах студентського самоврядування, участь у заходах, що проводяться на факультеті (інтелектуальні та спортивні ігри, зустрічі з талановитими людьми свого краю чи своєї професії, вечори, свята, конкурси, творчі клуби за інтересами тощо) не тільки задовольняють різноманітні суспільно позитивні і корисні потреби молодшої людини, а й створюють умови для соціалізації, саморозвитку майбутнього журналіста, формують об’єктивну самооцінку, почуття відповідальності за свою справу.

Ми переконані, що процес підготовки майбутніх журналістів не „вміщується” в рамки окремих педагогічних заходів, навіть доцільних і дуже цікавих. Формування цілісної творчої особистості можливе лише в цілісному педагогічному процесі.

Обговорюючи проблеми журналістської освіти, варто порушити питання щодо початку цієї роботи. Отже, коли вчити? Звичайно, якщо ми говоримо про професійну підготовку у вищому навчальному закладі, то відлік варто починати від часу зарахування студентів на перший курс. Однак ті, хто прийшов в університет як студенти, уже потребують відповідної педагогічної дії з боку викладачів. А чи всі, хто успішно подолав вступні іспити, можуть і хочуть бути журналістами. Тому вважаємо, що цю роботу варто починати зі школи, щоб дати можливість учням ще за партами виявити себе, відчутти не тільки інтерес, а й потребу в журналістській діяльності. Вбачаємо такі основні форми діяльності (при активній підтримці факультетів журналістики) із школярами:

– введення факультативного курсу „ Основи журналістики”;

–організація роботи шкіл юних журналістів при школах, палацах дитячої та юнацької творчості, кафедрах університету, редакціях ЗМІ;

– спільна робота із класними керівниками з організації позакласних заходів відповідного спрямування;

– залучення можливостей уроків мови та літератури з метою прищеплення інтересу до журналістської діяльності. З цією метою необхідно використовувати уроки розвитку зв'язного мовлення, які передбачають навчання школярів створити замітку для стінгазети, лист, нарис, виступ (усний і письмовий), твори на різні теми.

Цілеспрямована робота зі школярами дасть змогу їм усвідомлено підійти до майбутнього професійного вибору.

Висновки. Вважаємо, що формуванню майбутнього журналіста сприяють такі педагогічні умови:

- 1) цілісність, безперервність і системність процесу професійної підготовки;
- 2) побудова змісту і структури навчально-виховного процесу відповідно до завдань підготовки майбутніх фахівців;
- 3) створення сприятливого емоційно-психологічного мікроклімату на заняттях;
- 4) залучення студентів до діяльності, яка моделює їх майбутню професійну діяльність;
- 5) орієнтація педагогічного процесу на суб'єктивну позицію студента як носія загальнолюдських і культурних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти в Україні на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу)/ В. Андрущенко // Вища освіта України .– 2000. – №1. – С. 12 – 16.
2. Закон України „Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів” // Інформаційне законодавство України (Станом на 1 вересня 2008 року) / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіюк; упорядник – Т.Г.Бондаренко. – К., 2008. – С. 138- 148.
3. Закон України „Про інформаційні агентства” // Інформаційне законодавство України (Станом на 1 вересня 2008 року) / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіюк; упорядник – Т.Г.Бондаренко. – К., 2008. – С.158 - 165.
4. Мета реформ у вищій школі – якість і доступність освіти: Доповідь Міністра Івана Вакарчука на розширеній підсумковій колегії Міністерства освіти і науки України 2 квітня 2009 року // Освіта України. – 2009. – 3 квітня. – С. 1 – 20.
5. Різун В. Проблеми і перспективи розвитку журналістської освіти в Україні початку ХХІ століття/ В. Різун // Наукові записки Інституту журналістики. – 2004. – Т. 16. – С. 6-13.
6. Фукуяма Ф. Що таке соціальний капітал?/ Ф. Фукуяма //День. – 2006. – 17 жовтня.

УДК 37. 013. 42 : 37. 018. 262 – 058. 833

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВСТВА В МОЛОДИХ ПОДРУЖЖІВ

Лещенко О.Г., асистент

Запорізький національний університет

У статті автор розглядає питання соціально-педагогічної роботи з формування відповідального ставлення до батьківства у молодих подружжів. Акценти в статті було зроблено на визначенні соціально-педагогічних умов, створення яких впливає на формування відповідального ставлення до батьківства; на урахуванні чинників, які здійснюють прямий та непрямий вплив на роботу соціального педагога з формування даного ставлення у молодих подружжів.

Ключові слова: відповідальне ставлення до батьківства, соціально-педагогічні умови формування відповідального ставлення до батьківства, молоде подружжя